

Oponentský posudek na bakalářskou práci Hany Jirkalové *Proměny karnevalu v čase se zaměřením na severní Itálii*

Oponent: Mgr. Martin Pšenička, Ph.D.

Bakalářská práce Hany Jirkalové se zabývá tématem, které v posledních několika desetiletích získává v teoretickém a historickém jazyce divadelní vědy (a nejen jejím) na významu. Tímto tématem je karneval. Zájem o karneval nesporně souvisí s proměnou divadla, které akcentuje vzájemné prolínání dvou základních žvlů, jimiž se divadlo uskutečňuje a tvoří: aktéři/herci a účastníci/diváci. Karneval, podobně jako mnohé poválečné divadelní projevy (Living Theatre je zřejmě nejkřiklavějším příkladem), toto dělení ze své podstaty nerespektuje a volně si s ním hraje, resp. jej činí zjevným prostředkem a cílem (sebe-)tvorby. Autorka práce se ovšem těmito spojitostmi blíže nezabývá. V centru jejího zájmu je karneval samotný, jeho proměny v dějinách a současné podoby. I tak se ale jedná o téma velmi široké na to, aby jej obsáhla jedna práce, natož bakalářská. Autorka si proto zúžuje pole svého bádání na oblast severní Itálie a tři karnevaly zde dodnes provozované. V úvodu připomíná, že ve velké míře vychází ze své studijní stáže, která jí mimo jiné umožnila setkat se přímo s karnevalem a jeho atmosférou. Zároveň se čtenáři svěřuje s tím, že v zemi karnevalu zaslíbené nenalezla velké množství materiálů, které se daným tématem zabývají. Pokud nějaké existují, věnují se „pouze“ konkrétní geografické oblasti. Podívá-li se čtenář zpět k názvu práce, očekával by, že právě tyto geograficky omezené studie by mohly být stěžejním zdrojem. Karnevalu severní Itálie se ale zřejmě žádné nevěnují, poněvadž se jich čtenář nedočká. Tvrdí-li ovšem autorka, že ani v českém prostředí podobné publikace neexistují, začne být čtenář mírně řečeno neklidný. V seznamu použité literatury kupříkladu chybí významná a obsáhlá monografie Čeňka Zírta *Veselé chvíle v životě lidu českého*. Pomineme-li fakt, že je celá věnována lidové kultuře, zvykům a svátkům s ní souvisejících, fenoménu masopustu je v ní věnováno celých cca 120 stran textu. Čtenář v tomto světle tvrzením o nedostatečnosti materiálů zkrátka přestává věřit. Jeho nedůvěru podporuje i seznam literatury, v němž figuruje pouze osm studií, z nichž jen jedna je v italštině. Pokud se objeví odkazy na italské zdroje, jsou to pouze zdroje přístupné online. Jejich kvalitu dokáže italštinou nevládnoucí čtenář těžko posoudit, ale s ohledem na to, že se mezi nimi objevuje Wikipedie (!!!), opět je poněkud zneklidněn. Samozřejmě knihy autorkou použité patří takřkajíc ke karnevalové „klasice“. Ale její referát z Bachtina a Goetha je poněkud malou náplastí na bolestivý nedostatek použitého materiálu. Podobně referuje autorka o charakteru karnevalového prostoru a využití masek. Vydává-li se autorka do krajiny za referátem, působí její formulace nejasně (viz její kontemplace nad povahou a funkcí ohně, který zajišťuje ambivalentnost karnevalového veselí). Když nám ale v souvislosti s eroticky ba sexuálně excesivními karnevaly jihoamerickými tvrdí, že jí zajímá karneval jako fiktivní hra, nikoli jako realita, je čtenář mírně řečeno dezorientován, neboť se domníval (a dokládá to i autorčin sumář z Bachtina), že prolínání tzv. reality s tzv. fikcí včetně erotismu a sexuality, činí karneval karnevalem.

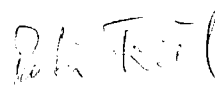
Autorčiny popisy tří karnevalů severní Itálie, které tvoří druhou část práce, se sice snaží nastínit jejich historické pozadí, ale opět jsme na úrovni turistického průvodce. Samotné popisy navíc odhalují problematiku samotného pojmu „karneval“. Karneval je zde spíše zisk vynášející atrakcí, v níž jsou jasně zničeny základní zákonitosti karnevalu, tedy nevázaný a spontánní rej, v němž, jak autorka na předešlých stránkách píše, není herců ani diváků.

Karneval je zde jakousi komoditou, spektaklem, který si zachovává jisté formální rysy. Autorka se ovšem těmto pojmovým nejistotám nevěnuje.

Abych ale nepůsobil dojmem nerudného škarohlída, musím svou kritiku mírně vyvážit. Práce je napsána „čistým“ jazykem („vychytávky“ trošku trčí) bez gramatických a stylistických prohřešků. Zároveň si uvědomuji, že se jedná o práci bakalářskou, která by měla být jistým způsobem prací, na níž si studenti ověří práci s materiály a jejich zpracování. Proto mohou bakalářské práce mnohdy působit jako referáty a nelze jim to vyčítat. Tvrdit ovšem, že k danému tématu existuje zdrojů málo a neznat základní zdroje domácí, je neodpustitelným prohřeškem. Nehledě na to, že literatura je pouze jedním z materiálů. Kde jsou historické prameny, kterých musí být v daných lokalitách nespočet? Navštívila autorka místní archiv, galerii, muzeum? Oddávání se atmosféře karnevalu je nesporně důležitou zkušeností, ale nemělo by zůstat jen u ní. Čtenář se pak totiž táže, zda se zmiňovaná zahraniční stáž nenesla v duchu turisticky laděných „karnevalů“, jichž se autorka účastnila.

Práce přes všechny výhrady splňuje všechny parametry, které jsou na bakalářské práce kladeny. Doporučuju ji k obhajobě a navrhuji hodnocení: dobře.

V Praze 23. ledna 2010

Mgr. Martin Pšenička, Ph.D.